

JÄRJESTÖT MAAKUNNAN TUKENA – MALLEJA JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISEN MAAKUNNAN RAKENTAMISEEN

Johdantopuheenvuoro tähän

Sisältö

1. KUMPPANI KANSALAISTOIMINTA
Kansalaistoiminnan monet muodot
Osallisuuden ja luottamuksen maakunta
Kansalaistoiminnan toimintaedellytykset
2. JÄRJESTÖYHTEISTYÖ JA KANSALAISSYHTEISKUNTA UUDESSA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ
3. KUMPPANUUDEN MALLEJA JA TYÖKALUJA
Yhdessä tekemällä syntyy uutta
Viisas maakunta rakentaa järjestöyhteistyötä
Järjestöneuvottelukunta
Järjestöjen aktiivisuutta ja viranomaisten avoimuutta
Järjestöjen yhteistä vaikuttamistyötä
Järjestöalat ja monipalvelukeskukset
Kansalaistoiminnan verkkoportaalit
Osallisuutta edistäen
Yhteistyö edellyttää yhteistyörakennetta
Järjestöyhteistyön tiekartta
Maakunnallinen järjestöstrategia
4. MAAKUNNAN, KUNNAN JA JÄRJESTÖJEN YHDYSPINNAT
Hyvinvointi syntyy yhteistoiminnassa
5. SUOSITUKSET

Työryhmä: Riitta Kittilä, Päivi Kurikka, Liisa Männistö, Elina Pajula, Matleena Pekkanen, Anne Pyykkönen, Kirsi Uusitalo ja Virva Viljanen.

Toimittaja: Matleena Pekkanen

Kuvitus: Atte Paju

©Suomen Kuntaliitto, Helsinki 2018

Tilausnumero

ISBN

logot: Kuntaliitto, SOSTE, KANE, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ja Allianssi

1. KUMPPANIKSI KANSALAISTOIMINTA

Kansalaistoiminnan monet muodot

Suomi on yhdistysten maa. Yhdistysrekisterissä on noin 105 000 yhdistystä. Yhdistyksistä noin 6500 on kaksikielisiä tai ruotsinkielisiä. Lisäksi on saamen- ja viittomakielistä sekä kasvava joukko monikulttuurista yhdistystoimintaa. Vuosittain rekisteröidään noin 2000 uutta yhdistystä. Noin 60 % toimijoista on kulttuuri-, urheilu- ja liikunta- sekä ammattiin ja elinkeinon liittyviä yhdistyksiä. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjä on hieman yli 8 % (yhdistysrekisteri 2016). (Tämä infograafina)

Kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan julkisen ja yksityisen sektorin rinnalla toimivia kolmatta ja neljättä sektoria. Kolmas sektori käsittää yhdistykset, järjestöt, puolueet, uskonnolliset yhteisöt, ammattiyhdistykset, uusosuuskunnat ja säätiöt. Neljänteen sektoriin kuuluvat kansalaiset, kansalaisten epäviralliset yhteenliittymät ja sosiaaliset verkostot sekä kotitaloudet.

Kolmannen sektorin toimintaa luonnehtii yleishyödyllisyys ja autonomisuus, voittoa tavoittelemattomuus, yhteisöllisyys, solidaarisuus ja eettisyys, vapaaehtoisuus ja kansalaisten aktiivisuus. Kansalaisjärjestöjen toiminnan tavoitteet ja toimintatavat nousevat toimijoista itsestään.

Kansalaisyhteiskunta on jatkuvassa muutostilassa. Perinteisen yhdistystoiminnan rinnalle on syntynyt vapaaehtoista kansalaistoimintaa. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa syntyvät ja organisoituvat yhteisöt tarjoavat mahdollisuuksia entistä avoimempaan, nopeampaan ja joustavampaan kansalaisosallistumiseen. Vapaan kansalaistoiminnan tilastointi on vaikeaa: ihmiset eivät miellä kaikkea tekemäänsä talkootyötä kansalaistoinnaksi. Arvioiden mukaan noin 2/3 vapaaehtoistyöstä tehdään yhdistysten tai säätiöiden kautta ja 1/3 epävirallisesti esimerkiksi talkootyönä tai naapuriapuna.

Kysymyksiä valmistelun tueksi:

- o Tunnetko oman maakuntasi järjestöt ja muut kansalaistoimijat?
- o Miten järjestöt ja kansalaistoimijat ovat mukana maakuntasi strategisessa työskentelyssä?

Osallisuuden ja luottamuksen maakunta

Toimiva ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta on yksi demokratian perusedellytyksistä. Kansalaistoiminta synnyttää sosiaalista osallisuutta, joka edistää monin tavoin ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. Se ehkäisee myös eriarvoisuuden kokemuksia ja rakentaa luottamusta. Tällä on myönteisiä vaikutuksia yksilön, yhteiskunnan ja kansantalouden kannalta.

Järjestöt tavoittavat laajasti maakunnan ja kuntien asukkaita; aikuisväestöstä yli neljännes on aktiivisesti mukana järjestötoiminnassa. Paikallisyhdistykset, joissa suuri osa yhdistystoiminnasta tapahtuu, järjestävät hyvinvointia edistäviä harrastus- ja virkistystoimintoja, kuten kulttuuri- ja liikuntaryhmiä, retkiä, tapahtumia ja kerhoja sekä antavat neuvontaa ja vertaistukea erilaisiin elämäntilanteisiin sosiaalisten ongelmien ja sairauksien ennaltaehkäisemiseksi. Työllistäjinä järjestöt tarjoavat pitkään työttömänä olleille työllistymismahdollisuuksia ja -polkuja työelämään.

Järjestökumppanuuksien kautta maakunta saa yhdistysten ammatillisen ja kokemusasiantuntijuuden mukaan strategiseen kehittämiseen, palveluiden kehittämiseen ja maakunnan päätöksentekoon.

Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutukset järjestöjen yleishyödylliseen perustyöhön ja niiden tuottamiin palveluihin tulee arvioida huolellisesti maakunnissa ja kunnissa. Uudistus ei saa heikentää kansalaisjärjestöjen ja -verkostojen toimintaedellytyksiä.

Kysymyksiä valmistelun tueksi:

- o Millaisia kumppanuuksia ja yhteistyötä maakunnassasi on järjestöjen ja kuntien tai järjestöjen ja maakunnan välillä tällä hetkellä?
- o Miten maakunnassasi varmistetaan kumppanuuksien jatkuminen uusissa rakenteissa?

(Infolaatikkoon)

Kumppanuus perustuu eri sektoreiden ja toimijoiden tasavertaisuuteen. Kumppanuutta ei solmita hetkessä, vaan se rakentuu prosessissa.

Kumppanuuden tunnuspiirteitä

- o Tavoitteet ovat yhteisiä.
- o Yhteistyö on harkittua.
- o Kumppanuus perustuu luottamukseen.
- o Tekeminen on konkreettista.
- o Toiminta on vastavuoroista.
- o Ymmärretään, että toinen tarvitsee toistaan.
- o Toiminta perustuu toisen kunnioittamiseen.
- o Yhteisille kohtaamisille on paikkansa ja rakenteensa.

Lähde: www.maaseutupolitiikka.fi/kumppanuus

Kansalaistoiminnan toimintaedellytykset

Järjestöjen nykyinen rahoitus koostuu julkisista avustuksista sekä oman toiminnan ja varainhankinnan tuotoista. Paikallistasolla järjestöjen merkittävät tulonlähteet ovat kunta-avustukset. Valtakunnallisella tasolla tärkein tulonlähteet ovat Veikkauksen tuotoista kertyvät valtionavut, joilla tuetaan sosiaali- ja terveys-, liikunta- ja urheilu- sekä nuorisjärjestöjä. EU-rahoitusta hyödynnetään etenkin maaseudun järjestösektorin kehittämistoiminnoissa (mm. Leader ja ESR, nuorisopuolella Erasmus+).

Maakunta- ja sote-uudistuksen lainsäädäntö ei anna suoraa vastausta siihen, kuuluuko sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitus tulevaisuuden kunnalle, uudelle maakunnalle vai molemmille. Maakunnat päättävät lainsäädännön puitteissa niiden järjestämistä vastaavien tehtävien toteuttamisesta linjatun toimintoja lakisäätisillä strategioilla ja palvelulupauksilla. Kuntien rooli asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on lakiesityksessä suuri.

Uudessa maakunnassa järjestöt voivat olla yleishyödyllisiä toimijoita, palveluntuottajia tai molempia edellyttäen, että palvelujen tuottaminen ja yleishyödyllinen toiminta erotetaan selvästi joko toiseen yhdistykseen, säätiöön tai yhtiöön. Julkista avustusta voi saada vain yleishyödylliseen toimintaan.

Järjestölähtöisessä auttamistyössä ei ole kyse lakisäätisistä tai myytävistä palveluista, vaan julkisia palveluja täydentävästä toiminnasta. Pitkäjänteinen ja laadukas vapaaehtoistyö edellyttää resursseja. Maakunnan ja kuntien on huolehdittava yhdessä siitä, että muutosvaiheissa järjestöavustukset jatkuvat ilman katkoksia ja toimintoihin on käytettävissä maakunnan ja kuntien tiloja. Yhteistyön käytännöistä sekä rahoituskysymyksistä on hyvä sopia kirjallisesti.

Kysymyksiä valmistelun tueksi:

- o Miten maakunnassasi varmistetaan järjestöavustusten jatkuminen sekä maakunnan ja kunnan tilojen käyttö järjestöjen toimintoihin muutosvaiheessa?
- o Kuinka yhteistyön käytännöistä ja rahoituskysymyksistä sovitaan maakuntasi järjestöjen kanssa?
- o Tunnistetaanko maakunnassasi eri sektoreilla toimivien järjestöjen erilaiset haasteet ja tarpeet toimintaedellytysten varmistamiseen liittyen?

2. JÄRJESTÖYHTEISTYÖ JA KANSALAI SYHTEISKUNTA UUDESSA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ

Asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan. Näistä oikeuksista säädetään maakuntalaki luonnoksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki luonnoksessa. Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on huomioitava myös maakunnan strategiassa. Maakuntien ja järjestöjen välisen yhteistyön selkeyttämiseksi sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt eduskunnalle, että sote-järjestämislakiin lisättäisiin säännös maakunnan yhteistyövelvoitteesta yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Järjestöjen osallistumisen kannalta olennaisia säädöksiä ovat erityisesti maakuntalain 23 ja 35 pykälät sekä järjestämislain 8 ja 34 pykälät.

Kysymyksiä valmistelun tueksi:

- o Miten järjestöyhteistyö ja kumppanuudet näkyvät maakuntasi strategiassa?
- o Millaisia kuulemismenetelmiä ja yhteistyörakenteita maakunnassasi otetaan käyttöön?
- o Miten järjestöt ovat mukana maakuntasi asukkaiden ja asiakkaiden osallistamisessa?
- o Miten maakuntasi tekee yhteistyötä järjestöjen kanssa valmistellessaan palvelulupausta, maakuntien yhteistyösopimusta ja ehdotusta valtakunnallisista tavoitteista?

Suosituksia:

- Kytke osallistumista ja vaikuttamista koskevien strategisten tavoitteiden valmistelu maakuntastrategian valmistelun yhteyteen.
- Maakuntastrategiaa voidaan tarvittaessa toimeenpanna yksityiskohtaisemman osallisuusohjelman tai -suunnitelman avulla.
- Tiedota maakunnan toiminnasta ja maakunnan perustamista koskevasta valmistelusta alueen asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja yhteisöille.

(Lait infolaatikkoon)

Maakuntalaki (HE 15/2017)

23 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan.

Maakuntavaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia maakunnan toimielimiin;
- 4) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 5) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua maakunnan talouden suunnitteluun;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

35 § Maakuntastrategia

Maakunnalla on oltava strategia, jossa maakuntavaltuusto päättää maakunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Maakunnan strategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen maakunnan tehtävälalla;
- 2) palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset;
- 3) maakunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) alueiden, alueiden käytön, elinympäristön laadun ja alueen elinkeinojen kehittäminen;
- 5) omistajapolitiikka;
- 6) henkilöstöpolitiikka;
- 7) asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Maakunnan strategian tulee perustua arvioon maakunnan tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista maakunnan tehtävien toteuttamiseen. Strategiaa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki (HE 15/2017 sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön esitys 8.3.2018)

8 § 2 mom *Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnassa (STM:n lisäsehdotus kursivoituna)*
Maakunnan on toimittava yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. *Lisäksi maakunnan on tehtävä yhteistyötä muiden maakunnassa toimivien julkisten toimijoiden ja yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.*

34 § *Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet*

Maakunnan velvollisuudesta edistää asukkaiden osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia säädetään maakuntalain 23 §:ssä.

Asukkaiden näkemykset on otettava huomioon valmisteltaessa maakunnan palvelulupausta, maakuntien yhteistyösopimusta sekä yhteistyöalueen ehdotusta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle siitä, miten alueen palvelut ja niiden kehittäminen sekä maakuntien välinen yhteistyö pitäisi ottaa huomioon 26 §:n mukaisissa valtakunnallisissa tavoitteissa.

3. KUMPPANUUDEN MALLEJA JA TYÖKALUJA

Tässä luvussa esitellään malleja ja esimerkkejä maakunnan ja kansalaistoiminnan välisen kumppanuuden rakentamiseksi ja vahvistamiseksi. Yhteistyön käytänteet on koottu järjestötoimijoilta eri puolilta Suomea. Mukana on myös maakuntien ja järjestöjen edustajien puheenvuoroja järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyöstä ja kumppanuudesta (näiden yhteyteen tulee henkilön valokuva).

Yhdessä tekemällä syntyy uutta

Järjestöjen keskinäinen sekä järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyö vaatii aikaa, sitkeyttä, toisten toimijoiden näkökulmien ja toimintatapojen ymmärtämistä sekä asioiden perustelua uudelleen ja uudelleen. Yhteistyö ei ole aina helppoa, mutta se on välttämätöntä. Vain yhdessä tekemällä syntyy uutta.

Haasteena yhteistyön rakentamisessa on aika. Aidosti yhdessä tekeminen vaatii resursseja, joita nykyisissä toimintaympäristöissä on niukasti. Yhteistä tekemistä murentaa myös kilpailu rahoituksista. Markkinamaailman tuomisessa kansalaistoimintaan en näe yhteistyön kannalta mitään hyvää.

Kansalaistoiminta on moniulotteista. Uudet muodot, esimerkiksi pop-upit, toimivat hetken. Ydin on kuitenkin järjestöjen vapaaehtois- ja vertaistoiminnoissa. Niiden järjestäminen vaatii resursseja. Järjestöt ovat myös palveluntuottajia. Erityisesti sosiaalipalveluissa on kohderyhmiä, joiden palvelujen järjestämisessä järjestöt ovat avainasemassa. Järjestöjen hallinnoimien hankkeiden tehtävänä näen erityisesti vuoropuhelun julkisen sektorin kanssa: ihmisten äänen esiin nostamisen.

Kansalaistoimijat ovat tulevaisuuden kunnan ja uuden maakunnan johtotähtiä. Heitä tulisi superkiittää aikansa antamisesta yhteiseksi hyväksi. Järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen ja kumppanuuksien vahvistaminen on luottamuksen ja demokratian tae.

Elina Pajula

toiminnanjohtaja, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry

”Järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen on demokratian tae.”

Viisas maakunta rakentaa järjestöverkostoja

Millainen maakunta tukee asukkaiden hyvää elämää? Tätä kysymystä on tärkeää miettiä yhdessä. Uuden maakunnan rakentaminen edellyttää uudenlaisten osallisuuden ja vaikuttamisen kanavien luomista. Tässä työssä maakunnat ja järjestöt ovat luontaisia kumppaneita.

Keski-Suomessa olemme edistäneet maakunnan ja järjestöjen välistä yhteistyötä jo kymmenen vuoden ajan Keski-Suomen Järjestöareenan kautta. Järjestöareena on maakuntamme järjestöjen itsenäinen yhteistyöelin, joka tuo maakunnan kehittämistyöhön järjestöjen ääntä ja näkökulmia.

Keski-Suomen 5300 järjestöä toimivat ihmisten arjessa tarjoten mielekästä tekemistä ja paikkoja, joihin kuuluu. Järjestötoimijat kohtaavat ja auttavat myös niitä ihmisiä, joita maakunta ja muut toimijat eivät tavoita tai pysty auttamaan.

Viisas maakunta hyödyntää työssään kansalaisjärjestöjen osaamista ja asiantuntijuutta sekä rakentaa tätä tehtävää tukevia verkostoja ja kumppanuuksia. Tavoitteenamme on luoda Keski-Suomesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mallimaakunta yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa. Tämä edellyttää tekoja: maakunnan ja järjestöjen tiivistä vuoropuhelua, säännöllisiä tapaamisia ja asioiden yhdessä eteenpäin viemistä.

Tapani Mattila
Keski-Suomen maakuntajohtaja, muutosjohtaja

Anne Astikainen
järjestöjen muutosagentti, Keski-Suomen vaikuttavat järjestöt
"Järjestötoimijat kohtaavat niitä ihmisiä, joita maakunta ja muut toimijat eivät tavoita."

JÄRJESTÖNEUVOTTELUKUNTA

on toimintamalli, joka edistää järjestöjen keskinäistä sekä järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyötä. Järjestöneuvottelukunta toimii järjestökentän äänenä ja tukee järjestökentän integroitumista maakunnalliseen hyvinvointityöhön.

Neuvottelukunnat ovat maakunnan virallisia neuvottelukuntia. Jäsenet edustavat eri alojen järjestöjä mm. liikunta-, kylä-, nuoriso- ja kulttuuriyhdistyksiä sekä sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä. Julkiselta sektorilta mukana on maakuntaliiton, kunnan, ELY:n ja AVI:n edustajia. Maakunnan puolelta toimintaa organisoivat tehtävään nimetty järjestöyhteyshenkilö.

Neuvottelukuntien keskeisenä tehtävänä on vahvistaa järjestöjen ja yhdistysten roolia maakunnan kehittämistyössä: tehdä järjestöjen toimintaa näkyväksi, vahvistaa niiden toimintaedellytyksiä ja kehittää uusia monialaisia yhteistyömuotoja ja osallistumisen mahdollisuuksia. Neuvottelukuntien kautta järjestöt ja yhdistykset vievät asioita yhdessä eteenpäin vaikuttamalla maakunnalliseen ja kunnalliseen päätöksentekoon.

Maakunnallisia järjestöneuvottelukuntia on perustettu Pohjois-Karjalaan (2008), Lappiin (2012) ja Pohjois-Pohjanmaalle (2014). Keski-Suomessa toimii vastaaviin periaattein Keski-Suomen Järjestöareena (2008). Järjestöneuvottelukuntia sekä erilaisia järjestöjen ja maakuntien yhteistyörakenteita valmistellaan parhaillaan Keski-Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa.

Järjestöneuvottelukuntia toimii myös paikallistasolla. Pohjois-Karjalan kunnissa on paikallis-JANE -toimintaa, Tampereella Järjestöedustamo ja Lempäälässä yhteisövaliokunta.

Toimijoiden terveisiä (muistitaulu tai puhekuplat)

”Toiminta on vahvistanut sektorirajat ylittävää järjestöyhteistyötä sekä järjestöjen tunnettavuutta maakunnan kehittämistyössä.” Ilpo Tapaninen, suunnittelujohtaja, Pohjois-Pohjanmaan liitto

”Kun on valmis toimintarakenne, on yhteistyö luontevaa. Työskentely on vahvistanut järjestötiedon tuottamista ja sen käyttöä päätöksenteossa.” Veli-Matti Ahtiainen, järjestökoordinaattori, Lapin järjestöneuvottelukunta

”JANEn vahvuus on järjestöjen monialaisuus. Neuvottelukunnan jäsenet ovat tehtävänsä sitoutuneita alansa asiantuntijoita.” Ali Giray, Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANEn puheenjohtaja

”Järjestöneuvottelukunnassa tulee olla katto korkealla ja seinät leveällä. Mukaan tarvitaan kauaskatseisia ja osallistuvia järjestöalan asiantuntijoita.” Jussi Salminen, kehittämisjohtaja, Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystieteiden neuvottelukunta Soite

”Kannustan yhdistyksiä kehittämään alueellista yhteistyötään. Tavoitteena on win-win-win -tilanne: kumppanuudesta hyötyvät niin asukkaat ja järjestöt kuin koko maakuntakin.” Asko Peltola, sote- ja maakuntauudistuksen valmistelujohtaja, Etelä-Pohjanmaan liitto

Järjestöjen aktiivisuutta ja viranomaisten avoimuutta

Aloite järjestöasiain neuvottelukunnasta tuli järjestökentältä, ja me maakuntaliitossa otimme sen vakavasti. Tarjoamme toiminnalle fasiliteetit ja asiantuntijan. Koemme tärkeäksi sen, että viranomaisina osaamme luoda erilaisia toimintatapoja eri toimijoiden kanssa.

Yhteistyöllä olemme rakentaneet mekanismin, jonka kautta järjestökenttä on mukana maakunnan toimintojen, palvelujen ja yhteisöllisyyden kehittämisessä. Tämä on meille arvokas asia: JANEn kautta tavoitamme laajasti kolmannen sektorin toimijoita.

Konkreettisesti yhteistyömme on näkynyt siten, että JANE on tuonut maakuntaohjelmaan järjestö- ja kansalaistoiminnan teeman ja konkretian. Yhteistyön tuloksena on syntynyt myös Miun yhdistys, Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015-2020. Maakunta- ja sote-uudistuksessa JANE toimii järjestöjen muutosfoorumina osallistaen kolmannen sektorin toimijat mukaan uuden maakunnan valmisteluun.

Monialainen yhteistoiminta on vahvasti esillä lainsäädännössä. Sitä tehdään alueen resursseista käsin siten, että alueen toimijat itse kehittävät ja toteuttavat toimintaa. JANE on tästä hieno esimerkki; tämä nousee usein esiin myös maakunnan ulkopuolella, kun puhutaan viranomaisten ja kolmannen sektorin yhteistyöstä. JANE on syntynyt ja toimii järjestöjen aktiivisuudesta ja viranomaisten avoimuudesta uusille ideoille. JANEn kautta järjestöt ovat nyt ja tulevaisuudessa mukana maakunnan kehittämisessä.

Eira Varis

kehittämisjohtaja, Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto

”JANEn kautta järjestöt ovat nyt ja tulevaisuudessa mukana maakunnan kehittämisessä.”

Järjestöjen yhteistä vaikuttamistyötä

Aloite Lapin järjestöneuvottelukunnan perustamisesta nousi järjestösektorista. Lapin liitto suhtautui asiaan myönteisesti. Neuvottelukunta perustettiin vuonna 2012.

Tänä vuonna kautensa aloittaneessa uudessa neuvottelukunnassa on 16 varsinaista yhdistysjäsentä, heidän varajäsenensä sekä kolme asiantuntijajäsentä. Fasilitaattorina toimii Lapin liiton kehittämisspäällikkö. Jäsenet edustavat laajasti lappilaista järjestökenttää.

Työvaliokunta valmistelea neuvottelukunnan kokoukset ja tilaisuudet sekä neuvottelukunnan antamat lausunnot ja kannanotot. Lisäksi meillä on kolme järjestöjen strategiatyön perusteella syntyynyttä teemallista verkostoa: viestintäverkosto, tiedontuotannon sekä järjestökeskusten verkosto.

Tänä vuonna toimintamme painopisteinä ovat sote- ja maakuntauudistus, maakunnallisen järjestöstrategian toimeenpanosuunnitelman päivitys sekä digitalisaatio. Neuvottelukunnan nimeämät edustajat ovat näihin liittyvissä työryhmissä vaikuttamassa ja kuuluttamassa järjestöjen ääntä.

Iloiten voin todeta, että järjestömyönteisyys on kasvanut toiminnan myötä. Järjestöt nähdään entistä vahvemmin yhteistyökumppaneina.

Mervi Kestilä
toiminnanjohtaja, Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry
"Toiminta on vahvistanut järjestöjen kuulemista ja työryhmiin kutsumista."

JÄRJESTÖTALOT JA MONIPALVELUKESKUKSET

vahvistavat ja kehittävät järjestö- ja kansalaistoimijoiden keskinäistä ja eri sektoreiden välistä yhteistyötä sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Toimintojen tavoitteena on alueiden asukkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen. Eri puolilla Suomea on erilaisia, alueiden lähtökohdista nousevia yhteisötiloja ja käytäntöjä. Maaseudun kylä- ja seurantaloista osa toimii kunnan, järjestöjen ja yrittäjien yhteisinä monipalvelukeskuksina. Toimintoja rahoitetaan pääsääntöisesti hankerahoituksin ja kuntien tukemana.

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki KYT ry

ohjaa ja neuvoa maakunnan järjestöjä mm. yhdistyksen hallinnoinnissa, kehittämisessä ja rahoitusten hankkimisessa. Yhdistyksen rinnakkaisorganisaationa toimiva Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki -osuuskunta tuottaa yhdistyksille taloushallintopalveluja. Yhteiskunnallisen yrityksen statuksella toimiva tilitoimisto vahvistaa järjestösektorin valmiuksia toimia työnantajana. Yhdistys ylläpitää myös Jyväskylässä sijaitsevaa Kansalaistoiminnan keskus Mataraa, joka on kaikille avoin kohtaamispaikka ja tarjoaa järjestöille tiloja. Mataran yhteisön muodostaa noin 30 toimijaa. Toimintaa rahoittavat STEA ja Jyväskylän kaupunki.

"On tärkeää, että maakunnassa on järjestöjen toimintaedellytyksiä vahvistava ja koordinoiva taho. Järjestöjen tukena ja kehittämiskumppanina edistämme kaikki yhdessä asukkaiden sosiaalista hyvinvointia." Raili Haaki, KYT ry:n toiminnanjohtaja ja KYT-tilitoimiston toimitusjohtaja

Särkisalokoti

on Salon kaupungin Särkisalokotilla sijaitseva särkisalolaisten palvelu- ja toimintakeskus, jossa saman katon alla toimivat paikalliset yhdistykset sekä kaupungin päiväkotit, esikoulu, nuorisotila, kirjasto ja kansalaistopisto. Talossa on myös kuntosalit, terveydenhoitajan ja kotihoidon toimipiste sekä hyvinvointipalveluja tuottavien yritysten toimitiloja. Talon toiminnolla vahvistetaan erityisesti maaseudulla asuvien ikääntyvien hyvinvointia ja osallisuutta. Toimintaa rahoittavat STEA ja Salon kaupunki.

Särkisalokoti on entinen kunnan palveluasumisen yksikkö, joka lakkautettiin kuntaliitoksen jälkeen. Aktiivisten kyläläisten aloitteesta talosta on tullut julkisen, yksityisen ja järjestösektorin tarjoamia palveluja kokoava toimintakeskus.

"Särkisalokoti on kylämme sydän, ja sen toiminta hyödyttää kaikkia osapuolia. Esimerkiksi nuorisotalo on auki kaksi kertaa viikossa; toisesta vuorosta vastaa kaupunki, toisesta vapaaehtoiset. Palvelujen kokoaminen saman katon alle on sekä kustannustehokasta että asiakasystävällistä." Päivi Lindeman, toiminnanjohtaja
www.yhres.fi

ME-talo

on yhteisöllinen tila, joka kokoaa alueensa kaikenikäiset ihmiset ja toimijat kehittämään yhdessä asuinalueen hyvinvointia. Me-taloissa järjestetään mm. maksutonta vapaa-ajan harrastustoimintaa, luodaan koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia sekä toteutetaan kaupunkilaisten toiveista ja tarpeista nousevia kokeiluja ja ratkaisuja. ME-talon työote perustuu vuoropuheluun alueen asukkaiden kanssa. Toimintojen tavoitteena on vähentää lasten, nuorten ja perheiden syrjäytymistä ja eriarvoistumista. Toimintaa rahoittaa ME-säätiö.

Suomessa on seitsemän ME-taloa: Helsinki, Turku, Tampere, Pori, Lappeenranta, Kerava, Espoo. Niiden toimintoja toteuttavat: Fingerroosin säätiö, O9 Helsinki Human Rights, Nicehearts ry, Satakunnan Yhteisökeskus, Tampereen kaupunki ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaanpiiri.

www.mesaatio.fi

KANSALAISTOIMINNAN VERKKOPORTAALIT

toimivat kansalaisten, yhdistysten, viranomaisten ja koulutusorganisaatioiden avoimina ja maksuttomina tiedotuskanavina. Portaalien kehittämistyön lähtökohtana on kansalais- ja järjestötoiminnan näkyväksi ja löydettäväksi tekeminen. Sisällöllisesti monipuoliset portaalit ohjaavat ihmisiä mukaan toimintoihin ja auttavat viranomaisia ohjaamaan asiakkaita toimintojen pariin. Maakuntavalmistelijat löytävät portaaleista tietoa oman alueensa yhdistystoimijoista ja -toiminnoista. Maakunta ja kunta voivat käyttää portaaleja myös tiedotuskanavina asukkaiden suuntaan.

”Sähköiset palvelut ovat kynnyksetöntä tukea ja neuvontaa. On tärkeää, että tieto on kootusti yhdessä paikassa asiakkaiden ja työntekijöiden löydettävissä silloin, kun se itselle parhaiten sopii.” Tuija Raatikainen, kehittämisasiantuntija, Siun sote

Toimeksi.fi

-verkkopalvelukokonaisuus ja sen alueelliset rinnakkaispalvelut tiedottavat yhdistysten, järjestöjen ja julkisten toimijoiden hyvinvointiin liittyvistä toiminnoista ja mahdollisuuksista omalla alueella ja valtakunnallisesti sekä tarvittaessa myös muissa Toimeksi.fi -kokonaisuuden alueellisissa palveluissa. Rajapintaratkaisujen avulla sisältöjä voidaan näyttää toimijoiden omissa verkkopalveluissa; tätä hyödynnetään mm. kuntien ja kaupunkien kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Alueellisesta näkökulmasta Toimeksi.fi on tekninen järjestelmä, joka mahdollistaa oman alueen verkkoportaalien ylläpitämisen yhteisessä järjestelmässä kustannustehokkaasti ja yhdessä kehittäen. Järjestelmä on rakennettu ja sitä kehitetään alhaalta ylöspäin alueellisten toimijoiden tarpeista.

Toimeksi.fi -verkoston toimintaa ja palvelukokonaisuuden kehittämistä koordinoi Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen Toimeksi 2.0 -hanke 2016-2018. Hankkeen päätyttyä kokonaisuus siirtyy osaksi Toimeksi.fi -verkoston toimintaa.

VISIOITA TULEVASTA

Osallisuutta edistäen

Järjestöt välittävät ihmisten ääntä ja tuovat oman asiantuntemuksensa maakunnan suunnittelu- ja kehittämisryhmiin sekä päätöksenteon eri vaiheisiin. Iloitsen siitä, että meillä Satakunnassa maakunnan ja järjestöjen välinen vuoropuhelu toimii hyvin muun muassa Satakunnan yhteisökeskuksen kautta.

Vahva viestintä, avoin kommunikaatio sekä tietoisuuden vahvistaminen puolin ja toisin ovat maakunnan ja kansalaistoimijoiden yhteistyön tärkeimpiä tukipilareita. Kun tunnemme toinen toisemme, syntyy uutta. Uskon, että maakunnan ja järjestöjen yhteistyöllä voidaan ratkaista muun muassa vapaaehtoistyön organisointiin liittyviä haasteita.

Muuttuvissa toimintaympäristöissä järjestötoimijoiden on syytä panostaa omien toimintojen näkyväksi ja houkuttelevaksi tekemiseen sekä oman osaamisen ja järjestöjen keskinäisen yhteistyön kehittämiseen. Se lisää järjestötoiminnan vaikuttavuutta ja maakunnallista näkyvyyttä.

Koen, että maakunnan ja järjestötoimijoiden yhteistyö on parhaimmillaan silloin, kun molemmat antavat toisilleen tilaa ja käyttävät toisiaan positiivisesti hyväkseen.

Terttu Nordman

Satakunnan maakuntauudistuksen valmistelun muutosjohtaja (sote)

”Kun tunnemme toisemme, syntyy uutta.”

Yhteistyö edellyttää yhteistyörakennetta

Satakunnassa järjestöt ovat olleet mukana sote- ja maakuntauudistuksessa alkuvaiheesta asti. Olemme mukana kärkihankkeissa sekä palvelujen organisointia ja sisältöä valmistelevissa työryhmissä. Yhteisen työskentelyn tuloksena on syntyneessä myös maakunnallinen osallisuus -asiakirja.

Valmistelemme myös maakunnallista, järjestöjen keskinäistä yhteistyörakennetta, joka voi palvella koko maakuntaa ottamalla koordinoitavaksi vapaaehtoistyön, digipalvelujen sekä järjestötoiminnan kehittämisen kokonaisuuksia. Tavoitteenamme on, että maakuntavalmistelu hyväksyy yhteistyörakenteen lokakuussa 2018.

Tulemme esittämään järjestöjen ja tulevan maakunnan yhteistyön organisointia ainakin maakunnallisen rahoitusmekanismin, tietojohtamistyön, kokemusasiantuntijuuden ja osallisuuden edistämisen kysymyksissä sekä työnjaon selkiyttämistä palveluprosesseissa.

Milja Karjalainen

Satakunnan yhteisökeskuksen toiminnanjohtaja

maakuntavalmistelun Sidosryhmät – työryhmän puheenjohtaja

Järjestöyhteistyön tiekartta

-työskentelyssä tunnistetaan toimijoiden välisiä intressejä ja yhdistetään voimat tavoitteiden toteuttamiseksi. Varsinais-Suomen järjestöyhteistyön tiekartassa esitellyt järjestöjen yhteiset kehityspolut, tavoitteet ja toimenpiteet on tunnustettu noin 80 varsinaissuomalaisen yhdistystoimijan keskinäisessä keskustelussa. Työskentelyllä vahvistetaan järjestöjen toimintaedellytyksiä ja luodaan uusia mahdollisuuksia järjestöjen, kuntien ja maakunnan yhteistyölle. Tiekarttatyö on osa Varsinais-Suomen maakuntastrategia- ja kumppanuusfoorumityötä. Tiekartta julkaistaan syksyllä 2018.

Tiekarttatyöskentelyn painopisteiksi varsinaissuomalaiset järjestötoimijat ovat valinneet neljä teemaa: yhdistyspalvelut, yhdessä oppivat järjestöt, sektorirajat ylittävän kumppanuuden sekä yhdessä vahvat järjestöt.

”Eryteisesti toisesta painopisteestä kumpuava vertaisoppiminen ja -koulutus sekä toiminnan arviointi ovat teemoja, joihin Varsinais-Suomessa kohdistuu paljon toiveita. Niiden eteenpäin viemiseksi on käynnistetty A2A, Association-to-association -mallin pohdinta. Kantava ajatus on, että järjestöt eivät ole palveluntuottajia vain jäsenilleen, julkiselle sektorille tai yrityksille, vaan myös toisilleen.”

Tauno Linkoranta, kyläasiamies, Varsinais-Suomen Kylät ry

MAAKUNNALLINEN JÄRJESTÖSTRATEGIA

on kansalaistoimijoiden yhteinen pitkän tähtäimen suunnitelma, joka kiteyttää maakunnan järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden tulevaisuuden tahtotilan ja tavoitteet sekä konkreettiset toimenpiteet yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kansalaistoimijoiden yhteinen strategiatyö tekee järjestökentän näkyväksi, kokoaa järjestökentän näkemyksiä yhteen vahvistaen järjestöjen keskinäistä sekä järjestöjen ja julkisen sekä yksityisen yhteistyötä ja toimintaedellytyksiä.

Järjestöstrategia toimii työvälineenä, jota järjestöt, viranhaltijat, päättäjät ja muut hyvinvointialan toimijat voivat käyttää järjestötyön kehittämisessä ja uusien yhteistyömallien etsimisessä. Se tarjoaa myös pohjan järjestöjen, maakunnan ja kuntien yhteistyösuunnitelmien ja hyvinvointia edistävien linjausten laadintaan osana maakunnan ja kuntien strategioita ja ohjelmia.

Järjestöstrategian laatiminen on prosessi, jossa yhtä tärkeää kuin tuotos on sen valmistelu, valmiista strategiasta tiedottaminen, strategian käyttöön opastaminen järjestöissä ja sidosryhmissä sekä strategian tavoitteiden seuranta. Maakunnallisia järjestöstrategioita on tehty Pohjois-Karjalassa, Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaalla ja Lapissa.

”Selkeästi kuvattu, laadukas, saavutettava ja yhtenäinen maakunnallinen yhdistys- ja vapaaehtoistoiminta avaa mahdollisuuksia tulevaisuuden yhteiskunnassa.” Jaana Tuomela, Satakunnan yhteisökeskus, Satakunnan järjestöstrategian kirjoittaja

Miun yhdistys – Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015-2020

on pohjoiskarjalaisten järjestö- ja yhdistystoimijoiden tahdonilmaus yhteisistä kehittämiskohteista vuosille 2015-2020. Ohjelma täsmentää Pohjois-Karjalan maakuntaliiton POKAT -maakuntaohjelman tavoitteita järjestöjen osalta.

Yhdistysohjelman käynnistäjänä toimi Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANE ja toteuttajavastuutahona Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys. Työskentely toteutettiin erillishankkeena alhaalta ylöspäin etenevänä prosessina. Maakunnan yhdistykset osallistuivat ohjelman toteuttamiseen avoimilla Miun yhdistys -työpajoilla, joita järjestettiin 15. paikkakunnalla, sekä järjestöverkostojen keskusteluissa ja sähköisillä kyselyillä. Ajatuksia ja sisältöjä yhdistysohjelmaan antoi 438 henkilöä ja 310 pohjoiskarjalaista yhdistystä. Yhdistysohjelman toteutumista seuraa Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANE.

”Yhdistysohjelma kokoaa paikalliset toimijat yhteiseen kehittämistyöhön, yhteisten päämäärien määrittämiseen, ja nostaa yhdistysten äänen julkiseen keskusteluun. Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma on osa maakuntaliiton ohjelmatyötä; ohjelmalla on merkitystä hankerahoitusten ohjautumisessa.” Katja Asikainen, Pohjois-Karjalan yhdistysohjelman kirjoittaja

Järjestö 2.0: mukana muutoksessa -ohjelma

koostuu 17 maakunnallisesta hankkeesta, joissa organisoidaan sote- ja maakuntamallia tukevia rakenteita suomalaisen järjestötoimintaan, sekä 7:stä digitalisaatiota tukevasta hankkeesta, joissa kehitetään kansalaisten digivalmiuksia. Hankkeet kokoavat maakuntien järjestötoimintaa ja vahvistavat mm. rakenteita, joilla järjestöjen ääntä ja asiantuntemusta saadaan mukaan maakunnan ja kuntien kehittämistyöhön ja päätöksentekoon. Ohjelmaa koordinoi SOSTE ry.

Järjestöystävällinen Pohjois-Pohjanmaa

on kampanja, jonka tavoitteena on tarjota kunnille ja maakunnalle, maakuntavaaliehdokkaille sekä järjestöille tietoa siitä, millainen on järjestöystävällinen kunta ja maakunta järjestöjen mielestä. Kampanjasivustolta löytyy tietoa ja esimerkkejä maakunnan ja kuntien mahdollisuuksista toteuttaa järjestöystävällisyyden periaatteita. Kampanjaa koordinoi Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen hallinnoima Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hanke.

Järjestöystävällinen maakunta

- mahdollistaa kansalaisten aktiivisen osallistumisen,
- tunnistaa ja tunnustaa järjestöt tasavertaisina kumppaneina,
- nimeää järjestöyhdyshenkilön ja kutsuu järjestöt säännöllisesti koolle,
- tarjoaa järjestöjen käyttöön maksuttomia tiloja,
- maksaa järjestöavustuksia,
- kerää ja hyödyntää kansalaisten kokemuksia palveluissaan sekä
- viestii järjestötoiminnasta kansalaisille.

www.jarjestoystavallinen.fi

4. MAAKUNNAN, KUNNAN JA JÄRJESTÖJEN YHDYSPINNAT

Maakuntauudistus tuo mukanaan uuden hallinnon tason. Tehtävien ja vastuiden uusjako vaikuttaa vahvasti tulevaisuuden kunnan rooliin sekä toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Monella alueella syntyy uusia yhteisen vastuun tehtäviä, yhdyspintoja. Myös kuntien toiminnan rahoituspohja, toimintatavat, kuntademokratia ja johtaminen sekä henkilöstön tehtävät muuttuvat. Perinteiset toiminnan ja yhteistyön tavat eivät välttämättä enää toimi totutusti. On aika kehittää uusia yhdyspintamenetelmiä.

Kunnan tärkeimpänä tehtävänä säilyy, ja entisestään vahvistuu, kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden siirtyessä maakuntien vastuulle, kunnilla on mahdollisuus panostaa hyvinvoinnin lisäksi sivistys-, osallisuus- ja yhteisö-, elinkeino- ja työllisyys-, elinympäristö- sekä kehittäjä- ja

kumppanirooliin.

Kansalaisjärjestöt ovat aina olleet kuntien tärkeitä kumppaneita asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä ennaltaehkäisevässä työssä. Kunnilla ja järjestöillä on yhteisiä tavoitteita ja kohderyhmiä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäksi kunnan, maakunnan ja järjestöjen yhdyspintoja on esimerkiksi tukipalveluissa, oppilashuollossa, työllisyyden hoidossa, kaavoituksessa, rakentamisessa, joukkoliikenteessä, kotouttamisessa, elinvoimatoiminnoissa, asumispalveluissa ja järjestöyhteistyössä. Myös osallisuuden ja johtamisen alueelta löytyy yhteistä.

Kunnat ja järjestöt ovat myös strategisista kumppaneita. Järjestöt huomioidaan kuntastrategioissa; useissa kunnissa ja maakunnissa on laadittu erillisiä järjestöstrategioita. Tulevaisuuden kunnassa ja uudessa maakunnassa järjestöt on hyvä ottaa mukaan päätöksentekoa edeltäviin palvelujen kehittämis- ja järjestämiskeskusteluihin esim. kumppanuuspöytien kautta. Oman alansa asiantuntemuksen lisäksi järjestöt voivat tukea kuntaa ja maakuntaa mm. asukkaiden osallistamisessa ja kuulemisessa.

Kunnan ja maakunnan tulee keskustella järjestöjen rahoituksesta, ja sopia siitä, mitkä avustukset kuuluvat kunnalle ja mitkä maakunnalle. On myös hyvä päättää siitä, mistä rahoista kunta järjestöjä avustaa, ja mikä toimielin koordinoi avustuksia. Taloudellisesta näkökulmasta hallinnon ja järjestöjen yhteistyöllä on suuri merkitys. Juhani Laasasen (2011) selvityksen mukaan jokainen järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan sijoitettu euro tuottaa kansantalouteen kuuden euron panoksen. Kunnassa ja maakunnassa on hyvä tiedostaa esimerkiksi kulttuuri-, sivistys- ja liikuntajärjestöjen hyvinvointia tuottava vaikutus.

Paikallisjärjestöille myönnettyt toiminta-avustukset sekä maakunnan ja kunnan tilojen käyttöoikeus ovat tulevaisuuteen katsovaa päätöksentekoa. Kansalaistoiminta luo kuntaan ja maakuntaan yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja luottamusta.

Kysymyksiä valmistelun tueksi:

- o Kuinka luodaan toimivat yhteistyökanavat ja kumppanuudet kuntien, järjestöjen ja maakuntien välille?
- o Miten sovitaan kaikille yhteiset tavoitteet?
- o Miten sovitaan vuorovaikutteiset yhteistoimintakäytännöt ja toimintatavat?
- o Millaisia sopimuksia asioista laaditaan?

Työpajatoiminta

tähän tulossa esimerkki kuntien ja järjestöjen yhteistyössä järjestämästä nuorten työpajatoiminnasta

Nuorten Keski-Suomi ry

tähän tulossa esimerkki nuorisojärjestöstä; toimialueena maakunta, yhteistyökumppanina kunta

Kumppanuuspöytä

on osallisuus- ja kehittämisrakenne, jonka avulla kunta kohtaa paikalliset asukkaat ja toimijat kumppaneina. Kumppanuuspöytä kokoontuu kunnan kutsumana keskustelemaan tietystä teemasta, kuten jonkin väestöryhmän palvelujen kehittämisestä. Työskentelyn keskeinen periaate on osallistujien yhdenvertaisuus. Kuka tahansa voi nostaa esiin teemaan liittyvän idean, toiveen, huolen tai tarpeen. Ratkaisuja etsitään keskustellen ja erilaisten näkökulmien esiin nostamista kunnioittaen. Työskentelyn toimintaperiaatteista, tavoitteista ja käytännön järjestelyistä sovitaan yhteisesti toiminnan käynnistyessä.

Paikallis-JANE

on paikallinen järjestöasiain neuvottelukunta. Se vahvistaa paikallisyhdistysten voimia ja yhteistyötä ja käy keskusteluja kunnan kanssa nostaen yhdistysten äänen kunnan kehittämistoimintaan. Paikallis-JANE on

esimerkki siitä, kuinka kunta voi ottaa järjestöt mukaan tunnistamaan ja pohtimaan asioita. Paikalliset yhdistykset ovat lähellä ihmisten arkea. Paikallisen ja maakunnallisen järjestöasiain neuvottelukunnan vuoropuhelussa maakunnan järjestöjen ääni välittyy myös maakuntatason vaikuttamis- ja kehittämistyöhön. Paikallis-JANE -toimintaa on kehitetty Pohjois-Karjalassa.

”OkuJane on yhdistänyt yhdistyksiä, nostanut esiin yhdistysten voimavaroja ja luonut foorumin kaupungin ja yhdistysten väliselle toiminnalle.” Leena Vähäkoski, Outokummun paikallis-JANEn puheenjohtaja

www.jelli.fi/jane

Hyvinvointi syntyy yhteistoiminnassa

Kun kaupunkimme yhdistystoimijat kuuluivat Paikallis-Janesta, he innostuivat toiminnasta välittömästi. Perustimme OkuJanen tammikuussa 2017. Viranhaltijana toimin OkuJanessa kaupungin järjestöyhteyshenkilönä ja sihteerinä.

Kaupungin organisaatorakenteessa OkuJanen ääni kuuluu osallisuus- ja yhteisötoimikunnassa, johon OkuJane valitsee jäsenistöstään yhden edustajan. Valintamme olla sitomatta OkuJanea kaupungin organisaatioon on tietoinen. Haluamme viestittää, että toiminta on järjestöjen omaa toimintaa, ei kaupungin sanelemaa.

Ensimmäinen toimintavuotemme oli vilkas. Järjestimme mm. useita yleisiä keskustelu- ja koulutustilaisuuksia. Suurimpana ponnistuksena toteutimme uusien outokumpulaisten illanvieron, johon kutsuimme henkilökohtaisella kutsukirjeellä kaikki viimeisten kahden vuoden aikana Outokumpuun muuttaneet ihmiset kuulemaan järjestöjen ja kunnan toiminnoista sekä tutustumaan toinen toisiinsa.

Koen, että OkuJanen verkostomainen ja ketterä toiminta sekä linkitykset kaupungin, järjestöjen sekä paikallis- ja maakunta-JANEn välillä ovat synnyttäneet uudenlaisia asukkaiden hyvinvointia edistäviä yhteistoimintamuotoja. Tulevaisuuden kunnassa kumppanuudet korostuvat entisestään. Paikallis-JANE on rakenne, joka mahdollistaa kunnan ja kuntalaisten luottamuksellista kumppanuutta.

Jukka-Pekka Lätti

kehitysjohtaja, hyvinvointikoordinaattori, Outokummun kaupunki

”Osallisuus- ja yhteisötoimikunnan kautta järjestöt vaikuttavat kaupungin päätöksentekoon.”

<http://www.outokummunkaupunki.fi/okujane>

5. SUOSITUKSIA

Ota järjestöt mukaan!

1. Tutustu maakuntasi ja alueesi kuntien järjestö- ja kansalaistoimintaan. Järjestöillä on paljon osaa- mista ja annettavaa. Toimijat voivat tukea sinua esimerkiksi asukkaiden osallistamisessa ja kuulemisessa.
2. Luo yhteistyörakenne maakunnan ja järjestökentän välille. Sen kautta tavoitat maakunnan järjestöt ja asukkaat, ja saat mm. asukkaiden ääntä mukaan maakunnan toimintaan ja päätöksentekoon.
3. Linjaa maakuntien ja järjestöjen yhteistoiminta maakuntastrategiassa. Kun säännöt ovat selvät, on yhdessä toimiminen helppoa.

4. Kehitä maakunnallinen malli järjestöjen avustamiseen. Järjestöjen vapaaehtois- ja vertaistoiminta tarjoaa apua moniin elämäntilanteisiin. Pieni avustus tuottaa suurta tukea.
5. Varmista muutosvaiheessa järjestöjen toimintaedellytysten säilyminen. Järjestöt tarvitsevat toimintoilleen mm. maakunnan ja kuntien tiloja.
6. Tutki mitä muissa maakunnissa tapahtuu. Hyödynnä yhteistyössä jo kehitettyjä yhteistyömalleja.

TAKAKANSI

Tässä oppaassa esitellään malleja maakunnan ja kansalaistoiminnan välisen kumppanuuden rakentamiseksi ja vahvistamiseksi. Yhteistyön hyvät käytänteet ja esimerkit on koottu kansalaisjärjestöiltä eri puolilta Suomea. Opas on suunnattu maakuntavalmistelusta vastaavien viranhaltijoiden, maakuntien ja kuntien osallisuus- ja demokratiavalmistelijoiden, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sekä järjestökentän maakunnallisten vaikuttajien työn tueksi. Oppaan ovat tuottaneet yhteistyössä Suomen Kuntaliitto, Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE, SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry.